

אור הזקנה

יום ראשון (ח"ב קכב).

בין יהודי - לחפץ קדש

כשיהודי רואה ספר קדש נופל על הרצפה, הוא לא יכול להשאיר אדיש. הוא רץ, מרים את הספר, מנשק אותו ביראת כבוד. ככה זה, כל דבר קדוש אנחנו נוהגים בו כבוד.

הזהר הקדוש מלמד אותנו שיש עוד דבר שנקרא 'קדוש', עוד דבר שפגנו חבים להזהר בכבודו - הדבר הזה הוא 'עם ישראל'. כל יהודי הוא 'קדוש'. הפסוק אומר: 'קדש ישראל לה'.

וכמו לכל חפץ של קדש, יש כללים, ולכן, אומר הזהר הקדוש, אסור לאדם לקרא לחברו בשם גנאי ונאפלו לא לכנות לו שם, וכל שכן שלא לצער אותו במלים. זה חלול הקדש! והענש של מי שמחלל את הקדש חמור מאד.

הפסוק אומר 'נצור לשונך מרע', והזהר מסביר דבר מפתיע: מה הפרוש לנצור לשון מרע? אומר הזהר, שצריך לשמור על הלשון. כי בגלל שאדם מדבר דברים רעים על מישהו אחר - הוא מביא 'רע' ומחלות על עצמו.

הענש על זה חמור מאד. התנא רבי יוסי אומר - כל מי שמכנה לחברו שם של גנאי, כלומר, הוא בוחר לו שם שלא שלו כדי לנכותו - נענש במדה כנגד מדה: שגם משמים מענישים אותו על דברים שהוא לא עשה.

ורבי חייא מוסיף על כך: ש"כל מאן דקרי לחבריה רשע" - כל מי שקורא כך לחברו, "נחמתין ליה לגיהנם" - מורידים אותו לגיהנם אפילו שאין לו עברות אחרות. יש רק קבוצה אחת שמותר לכנותה בשם "רשע" - אלו שמתחזפים נגד התורה.

אבל חוץ מאלו, כל יהודי הוא קדוש וצריך להזהר בו.

הזהר הקדוש מספר גורא: היה אדם אחד שקלל את חברו. בדיק באתו זמן עבר שם התנא רבי יוסי, הוא שמע את הקללה וממש נחרד. הוא עצר ופנה אל המקלל ואמר לו שתי מלים: "כרשע עבדת" - כלומר, בהתנהגות שלך אתה נהיית 'כרשע'.

המקלל נעלב מהצעקה הזו, והוא תבע את רבי יוסי לדין תורה אצל רבי יהודה. רבי יוסי הגיע לדין ורבי יהודה בקש שיאמר לו, למה הוא קרא לאותו אדם 'רשע'.

רבי יוסי התנצל ואמר: לא אמרתי לו 'רשע' אלא 'כרשע'. התפנתה לומר לו שהמעשים שלו נראים כמו מעשים של רשע, אך חלילה, לא אמרתי שהוא רשע.

ואם נראה לנו שבנה הסתם הדיין, מסתבר שישו שאלה הרבה יותר כבדה. הזהר מספר שרבי יהודה לא ידע מה לפסוק. הוא הלך אל רבי אלעזר ובקש ממנו שיעזר לו להכריע בדין הזה.

התנא הקדוש רבי אלעזר (בן רבי שמעון) פסק ואמר שרבי יוסי זכאי. כי 'כרשע' זה לא 'רשע'. והוא הביא לכך ראיה מכמה פסוקים שבכלם רואים שאם משתמשים ב"כ"ף הדמיון, זה רק דמיון ולא כפוי שם.

כך למשל כשכתוב בפסוק בשיר השירים - "כתפוח בעצי היער וגו'" פן דודי בין הבנים" - אין הכוונה שהקב"ה הוא תפוח חלילה, אלא רק משל 'כתפוח'. כמו שלתפוח יש כפוח מיני צבעים, אדם, ירק וצהוב - שהזהר מכנהו 'לבן' - כך גם לקב"ה יש כמה גוונים של הנהגה. יש הנהגה של חסד, הרמוזה ב'לבן'; יש הנהגה דין - הרמוזה ב'אדם', ויש הנהגה 'רמיים' - הרמוזה בצבע הירק. אבל חלילה אסור לחשב שהקב"ה הוא תפוח.

כפסוק רבי אלעזר לומר את ההסבר הזה, אמר רבי יהודה - היה שוה כל הדין תורה הזה - רק כדי שאשמע את ההסבר הזה.

מהדברים הללו נלמד תוספת זהירות, להשמר בכבודו של יהודי. כי על עם ישראל לא נאמר 'קדוש' אלא 'קדש ישראל לה'.

יום שני (ח"ב קכג).

הדין שעליו עומד כל העולם

זה היה הרגע הכי קדוש בהיסטוריה. אחרי חידושים של הכנה, השמים נפתחו, קולות וברקים וענן כבד - ופתאום נשמע קול ה' מהדהד בכל העולם: "אנכי ה' אלקיך". הנשמות של היהודים פרחו מרב פחד וקדושה.

והנה משהו מענין. אחרי שכל ההתגלות האלו הן הסתיימה, משה רבנו יורד מן ההר אל העם ומתחיל ללמד אותם את פרשת משפטים. הוא מלמד אותם הלכות שנגראות מאד פשוטות. מה קורה כששור של מישהו נוגח שור אחר; מה עושים כשעבד עברי לא רוצה לצאת לחפשי, וכך הלאה כל מיני דינים שנגראים פשוטים. והשאלה זועקת: זה מה שיש ללמוד אחרי כזו התגלות אלקית? ויתרה מזאת, הרי הדינים הללו כרוכים כבר בעשרת הדברות: בלא תגנב ולא תרצח?

את השאלה הזו שאל רבי יוסי: "מאי קא תמא [-מה ראה] קודשא בריך הוא למיב [-למתן] פרשת דיניו [-משפטים] לישראל מיד בטר עשר אמירן" - לא אחר עשרת הדברות?

ההסבר לדבר, קשור לענינים של פנימיות התורה. כי מעמד קבלת התורה, היה מצד מדת הגבורה. הגמרא אומרת "אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה" שמעננים. הפסוק אומר "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמור" - זו מדת הגבורה, אלקים.

ומכיון שקבלת התורה הייתה מצד הגבורה והדין - הדבר מעורר מחלוקת. ולכן דוקא אחרי מעמד הר סיני יכולים לפרץ סכסוכים ודיינים. ולכן נתן הקב"ה מיד אחרי זה את פרשת משפטים כדי לעשות שלום ביניהם. כי על ידי התורה ודין האמת אפשר לישב את כל המחלוקות.

כלם מכירים את המשנה באבות 'על שלשה דברים העולם קיים על הדין ועל האמת ועל השלום', והזהר הקדוש מוסיף שבלי דין תורה שמישב את המחלוקות בין איש לרעהו, העולם לא יכול להתקיים. ולכן מיד אחרי קבלת התורה שמענו ישראל את פרשת משפטים.

אבל כדי שהעולם יתקיים, הדין חייב להיות אמתי. כתוב בפסוק "דינו לבקר משפט" - והזוה"ק מקשה על זה - מה הפרוש 'לבקר' - האם דיני התורה מתקיימים רק בבקר? אלא, אומר הזוה"ק - יש כאן מסר חשוב לדיינים: שיזהרו מאד שלא לאכל ולא לשתות לפני הדין תורה.

הזהר מזהיר ולומר את זה מהפסוק - 'לא תאכלו על הדם' - כי דין שמתמלא בנאות האכילה, ורק אחרי זה מגיע לבית הדין, הוא עלול לענות את הדין ולהגרים לגזול כסף מאדם אחד לאדם אחר.

וכל שכן וקל וחומר, שדין שמתניב לדון דיני נפשות - צריך להזהר שלא לאכל ולשתות עד שיידון. ולכן כתוב בפסוק 'דינו לבקר משפט', שיזהרו הדיינים לדון רק בבקר, לפני האכילה, ולא אחרי ששכר טעמו.

ומסים הזכר את הדברים בפסוק: "אני ה' עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ, כי באלה חפצתי נאם ה'". - הקב"ה רוצה שהעולם יתקיים בזכות דין אמת וצדקה. זה הרצון שלו.

יום שלישי (ח"ב קכד-קכה).

השם הכי ארך בעולם

באמצע פרשת משפטים, אומר הקב"ה פסוק שיש בו אזהרה חמורה: "ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו!" - יש כמה פסוקים כאלו בתורה, מלמד אותנו הזוה"ק: "בכמה ארתין אזהרה אורייתא לבר נש" - יש כמה מקומות שהתורה מזהירה את האדם [כמו שאומרים בקריאת שמע, 'השמרו לכם!'] ויש גם מקומות שהקב"ה מזהיר את האדם: כמו בפסוק 'העידתי בכך היום!'

"וכלל לתועלתא דבר נש" - וכל האזהרות הללו הן לתועלת האדם, כדי שישמור את מצוות התורה. משום שכל מי שעוסק בתורה ושומר את המצוות - הדבר נחשב לו 'כמאן דאשתדל בשמא קדישא' - כאלו הוא עוסק בשמו של הקב"ה.

משום שלמדנו כלל גדול: "אורייתא כלא [-התורה בלה] היא שמא [-שמו] דקודשא בריך הוא", והזוה"ק מרחיב ומסביר שכל התורה - מהמלה הראשונה 'בראשית' עד המלים האחרונות 'לענין כל ישראל' - הכל שם של הקב"ה. והשם הזה כל כך נעלה עד שהוא כולל את כל השמות הקדושים. ולכן מי שמחסר אפילו אות אחת מהתורה, הרי הוא כאילו פוגם בשם השם. ולא רק מי שמחסר, אלא גם מי שמוסיף על התורה, הוא בעצם יוצר שם אחר. וזה כבר לא שם של הקב"ה. והאסור שלו רמזו בהמשך הפסוק בפרשת משפטים - 'ושם אלהים אחרים לא תזכיר', כי אסור להוסיף על התורה ואסור לחסר בה.

רבי ח'א מוסיף ולומד מהפסוק הזה - 'וְשֵׁם אֱלֹהִים אַחֲרֵים לֹא תִזְכְּרוּ לֹא יִשְׁמַע עַל פִּיךָ', אסור תמור לעסוק בספרים חיצוניים, ספרים של דתות אחרות - שהם מהסטרטא אחרת. אם התורה הקדושה היא 'שם שמים', אז הספרים הללו הם 'שם אלהים אחרים' וצריך להזהר שלא להזכיר אותם ולא ללמוד מהם, ודאי שלא לקחת מהם פירושים לתורה הקדושה.

האזהרות של התורה פונות לכל יהודי, כדי לזכות אותו לשמר את התורה, לקיים את שם השם ולזכות לכל הקדושה שיש בשם הגדול.

יום רביעי (ח"ב ככה: -) צ'לם אלקים - או גדי חמוש?

סימן ההפך הכי בולט בכל דירה יהודית, זו ההפרדה, שני כיוונים, שני משטחים, אחד למאכלי חלב ואחד למאכלי בשר. במשך אלפי שנים יהודים מוסרים את נפשם כדי לא לאכל חלילה מאכלים של בשר וחלב שהתערבו. עד כדי כך שאפילו ממתינים בין מאכל בשרי למאכל חלבי במשך שעות ארוכות.

מה כל העניין הזה? מה הסוד שמסתתר מאחורי הבשר והחלב?

הזוה"ק מגלה לנו את הסודות. "זכאין אינון ישראל מפל עמיו עובדי עבודה זרה" - זכאים הם בני ישראל יותר מפל אמות העולם. שבגלל שהם נזהרים ממאכלות אסורות ומבשר בחלב, הם זוכים שרבונו של עולם קורא עליהם פסוקים מיוחדים: 'כָּךְ בָּחַר ה' לְהִיטִי לֹלַעַם סִגְלָהּ'; 'כִּי עַם קְדוֹשׁ אַתָּה לַה' אֱלֹקֶיךָ; וְגַם אַתָּה הַפְּסוּק - 'בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹקֵינוּ'.

וכדי להסביר את האסור של אכילת בשר בחלב, הזהר הק' מביא צוטוט מתוך ספר הסודות של שלמה המלך - "רוז דספרא דשלמה מלכא".

נאמר שם שכל מי שאוכל תבשיל של בשר וחלב יחד, או אפילו מי שאוכל בשר וחלב באותה שעה - הוא נענש בקלפה נוראה: במשך ארבעים יום רצופים, ה'ס'מ' - שנה כח הסטרא אחרת - מתגלה בצורה של גדי חמוש עם כלי נשק שמתאגד יחד עם כל הקלפות הטמאות, ובמשך ארבעים ימים האלו החבורה הזו של הסטרא אחרת גורמת דינים קשים שמחבלים ומשחיתים בעולם, רחמנא ליצלו.

זהו אומר דבר מפחיד: במשך אותם ארבעים ימי קטרוג, שבאים אחרי שאדם נכשל באכילת בשר בחלב - אם נולד לו בן באותם ימים, לילד הזה מתלהב גם נשמה מהסטרא אחרת, נשמה שתקשה עליו לקיים את רצון ה', נשמה שהוא יצטרך להלחם בה עד שישיב בתשובה ויסקל אותה.

זה שאמר הפסוק: "והתקדשם והיייתם קדושים" - כי הכל תלוי במעשי האדם. אם הוא מקדש את עצמו מלמטה מקדשיו אותו מלמעלה; ואם הוא בא להטמא, על ידי מאכלות אסורות - אז מטמאים אותו רחמנא ליצלו כמו שכתוב בפסוק: "ונטמא(א)תם גם" המלה הזו 'ונטמאתם' כתובה בספר התורה בלי האות א'. כדי לרמוז שהאדם שנטמא במאכלות אסורות גם נהיה 'מטמטם' ואטום, כי המאכלות האסורות אוטמות ומטמטמות את הלב יותר מכל הטמאות. כי אם בכל טמאה, יש אפשרות להטהר על ידי מקוה - בבשר בחלב אין אפשרות כזו.

ואכילה של בשר בחלב - פוגמת בצ'לם האלקים שיש על האדם. במקום 'צ'לם אלקים יש עליו צ'לם של גדי הסטרא אחרת שמתלבש בו. ולכן אין לו הגנה לאדם הזה, והוא יכול להיזקק על ידי כל חיה או בהמה.

ולקיים זאת אדם שזוהר ונשמר מהאסור הזה - זוכה שהקב"ה קורא עליו את הפסוקים: "בנים אתם ל'ה' אלקים", "כי עם קדוש אתה".

יום חמישי (ח"ב ככה: -) איך שומרים על צ'לם האלקים?

הפסוק הזה הרעיש בשעתו את כל האמפריה הבבלית האדירה.

המלך, נבוכדנצר הגדול, הקים פסל ענק באמצע בבל. הוא צוה את כלם להשתחוות לו. כלם כמובן השתחוו, אך היו כמה ילדים יהודים, שהגלו מירושלים והפכו משרתים בבית המלך. חנניה מישאל ועזריה. הם לא הסכימו בשום אופן להשתחוות לצ'לם. נבוכדנצר רבץ ועמו השליך אותם אל תוך כבשן האש הנוער. למרבה הנס, שלשת הילדים הללו - יצאו מהאש מבלי שארע להם דבר.

והיה נס נוסף שארע באותה תקופה. הוא התרחש עם אחד הדיינים שלהם - דניאל איש חמודות. באותם ימים יצאה גזרה בכל האמפריה שאסור לאיש להתפלל לאלהי השמים. כלם ציתו, רק הילד דניאל המשיך להתפלל. הוא נתפס. העניש שלו היה מיתה משנה. זרקו אותו לגב האריות הרעבים. אך למרבה הפלא - הם לא נגעו בו.

מה עומד מאחורי שני הנסים המפלאים הללו? מדוע האריות לא נגעו בדניאל? הזוה"ק משיב על כך הסבר מעניין: "בגין דלא אסתאבו במיכליהון" - בגלל שלא נטמאו במאכלות אסורות. גם כשדניאל התהלך בתוך ארמונו המלך, הוא נזהר מאד, כמו שכתוב בפסוק: 'וישם דניאל על לבו - להזהר - אשר לא יתגאל בפת בני המלך'

- שלא לאכל מסעודת המלך. כך גם עשו חנניה מישאל ועזריה. זו הסבה! זה היה הנס!

"למדנו על פי הסוד", כותב הזוה"ק, שהמאכלים של אותו רשע - נבוכדנצר, היו מרכיבים מפשר בהמה בחלב וגבינה. ואת המאכל הטרף הזה היו מגישים לו כל יום. זה רמוז בפסוק 'פת בג המלך' ב"ג ראשי תבות ב'ש'ר ג'בינה. זו היתה הסעודה שלו. ודניאל הצדיק - נזהר ונשמר שלא לנעוץ באכל הזה. והזהירות הזו עמדה לו, שפאשר השליכו אותו אל גב האריות, "אשתלים בצולמא דמאריה" - ה'צ'לם אלקים' שלו היה שלם, לא היתה שום פגימה. ולכן האריות פחדו ממנו! כי היה עליו צ'לם אלקים.

ולעומת זאת, נבוכדנצר הרשע שהיה אוכל בשר בחלב, פגם את הצ'לם שלו. עד שהוא נענש בעניש נוראי: שנשלה ממנו המלכות ובמשך שבע שנים הוא הפך להיות כמו תיבה בשרה. כי הצ'לם אלקים הסתלק ממנו, הוא אבד צ'לם אגושו, וכל בעלי החיים שנתקלו בו חשבו שהוא אחד מהם.

היי גם כמה חיות שרצו לטרף אותו, אבל הוא נצל מהם, רק בגלל שהיתה עליו גזרה משמים שהוא ימשיך לסבל שבע שנים. וכל זה קרה בגלל שנטמא בבשר וחלב והסתלק ממנו צ'לם האלקים.

הזוה"ק מביא גם ראיה הפוכה. כי פאשר באו דניאל, חנניה, מישאל ועזריה, אל ארמונו המלך, הגישו להם את מאכלי הטרפה האלו. והנביא מספר שדניאל נגש אל השר שממנה על האכל. הוא בקש ממנו שלא יתן לו ולחבריו את מאכלי הטרפה - רק ורעונים. אבל השר מאד פחד. הוא חשש שתתוץ כמה ימים הילדים יראו חלשים וכחושים, בגלל שהם לא יאכלו בשר! אבל דניאל התחנן ובקש ממנו לנסות, לכמה ימים. והנה, מספר הנביא, אחרי עשרה ימים "נראה מראיהם טוב מכל הילדים האוכלים את פת בני המלך".

מאיפה הם קבלו את המראה הטוב הזה? הזוה"ק מגלה לנו את הסוד - הם קבלו את צ'לם האלקים. לעומת זאת, הילדים האחרים שאכלו ממאכלי הטרפה, אבדו את הצ'לם ולא נראו טוב.

ומסים הזוה"ק בראיה נרגשת "זכאה חולקיהון ד'שראל" - זכאים הם בני ישראל שנוהרים מלאכל טרפה, ועליהם אומר הפסוק "ואנשי קדש תהיו לי - ובשר בשרה טרפה לא תאכלו". כי מי שזוהר ממאכלות אסורות זוכה להיות מ"אנשי קדש".

יום ששי (ח"ב פח:-פט.)

השמים מאדימים - והעת רצון

הזמן הזה, של בין הערבים, כשהשמש מתחילה לשקע, והשמים נצבעים בצבעי ארמון זוהרים, הוא זמן מיוחד.

"תא חזי", אומר הזוה"ק, - בא וראה. בכל ששת ימי השבוע, פאשר מגיע זמן תפלת המנחה - זהו זמן שבו יש שלטון של "דינא מקיפא" - דין קשה. כחות הדיינים מתעוררים אז. מדבר בזמן שבו צריה להזהר ולהתאמץ מול כל התגברות הדיינים הזאת.

כל זה בבין הערבים של זמננו החל.

אבל "ביומא דשבתא" - ביום השבת, פאשר מגיע זמן תפלת מנחה, אין מדת הדין שולטת כלל, אלא אדרבה, יש אז זמן של רחמים גדולים שהזוה"ק קורא לו: "רענא דרעיון" - רצון הרצונות.

זהו זמן רחמים שבה מתעוררת מדת הקדושה שנקראת 'עתיקא קדישא'. זה זמן שבו פכילת הקב"ה מגלה את הרצון שלו, את הרחמים הגדולים - ללא שום מערכת דין - ובזמן הזה "כל דיניו מתפזין" - כל הדיינים והמקורגים נכנעים ומתבטלים, ויש אז רצון ושמחה בכל העולמות.

ובזמן המרומים הזה, היתה הסתלקותו של משה רבנו, "נביאה מהימנא קדישא" - הנביא הנאמן הקדוש - מן העולם. ולא בכדי נבחר דוקא הזמן הזה, אלא כדי להודיע וללמד אותנו שמושה רבנו לא היה כמו כל אדם. כשהוא נפטר, זאת לא היתה שעה של דין, אלא שעה של רחמים. שעה שבה מתגלה הרצון של 'עתיקא קדישא', דוקא אז יצאה נשמתו.

זהו הסבר לכך שעד היום "לא ידע איש את קברתו". כלומר, שעד היום אין איש שיכול להשיג את המקום הגבוה שבו נגנזה הנשמה של משה רבנו, ואפילו את המקום שבו נקבר הגוף שלו אי אפשר לדעת; כי הוא נהנה חלק מההדרגה הנעלית של 'עתיקא קדישא' שאין לאיש השגה בה, כי היא "טמירא מפל טמירין" - היא נסתרת ונעלמת מכל הנסתרים, ואפילו העליונים לא יכולים להשיג אותה, ואין במקום ובשעה הזו שום שליטה למדת הדין.

את המסר הזה עלינו לזכור בכל שבת, בשעות המנחה. מדבר בעת רצון עצומה ונסתרת. זמן שבו אין שום יכלת לבעלי הדין להתעורר. זמן שבו כל אחד יכול להתעורר ברחמים הגדולים.

ומסים הזוה"ק את הדברים ואומר: "זכאה חולקיה דמשה" - אשרי חלקו של משה רבנו.

לשמיעת השיעורים
מערכת מחברים:
02-803-9999

